



Katarína Žeňuchová, Maria Kitanova, Peter Žeňuch. Language and Culture in the Slavic Context. Studies in Slavic Ethnolinguistics. Bratislava – Sofia, 2017, ISBN 978-80-89489-32-9 SK, ISBN 978-954-92489-8-2 BG.

ABSTRACT

The recently published collection of papers *Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach. Zo slovanskej etnolingvistiky* (*Language and Culture in the Slavic Context. Studies in Slavic Linguistics*) features a number of studies dealing with cultural processes in the Slavic languages which were presented at the international interdisciplinary conference on *Language and Culture in the Context of Slavic Relations* held between 5 and 7 October 2016 in Bratislava. The Conference was part of a joint project titled *A Model of Contrastive Study of a Fragment of Folk Culture in Bulgarian and Slovak* which was carried out between the Jan Stanislav Institute of Slavistics and the Institute for Bulgarian Language at the Bulgarian Academy of Sciences. The collection of papers bears the logos of both institutes and has a Slovak and a Bulgarian ISBN. Its publication was supported by the Embassy of the Republic of Bulgaria in Slovakia.

Along with scholars from Bulgaria and Slovakia, ethnolinguists from Poland, Russia, Belarus and Ukraine also took part in the Conference. The project leader M. Kitanova is also compiler of the collection of papers, while the Department of Ethnolinguistics is co-organiser of the event. The Bulgarian team participates in five papers which describe the scientific achievements and diverse scholarly pursuits of the Sofia-based centre of ethnolinguistics. These studies have both

theoretical and applied contribution: M. Kitanova, *The Concept of Home in a Slavic and Balkan Context*, pp. 19–31; M. Vitanova, *Issues in Compiling the Ethnolinguistic Dictionary of Bulgarian Folk Medicine*, pp. 75–80; P. Legurska, *Linguistic Analysis and Ethnolinguistics (with a view to Dictionary Crafting)*, pp. 80–88; K. Micheva-Peycheva, *The Bright Side of Dark Forces*, pp. 25–32; Y. Kirilova, *Metaphors in the Names for Dandelion (Taraxacum) in Slavic Languages (Based on Data from the Slavic Linguistic Atlas)*, pp. 38–48.

Žeňuchová K., M. Китанова, P. Žeňuch (ed., red.) Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach. Zo slovanskej etnolingvistiky, Bratislava – Sofia, 2017, SK ISBN 978-80-89489-32-9. BG ISBN 978-954-92489-8-2

РЕЗЮМЕ

Публикуваният наскоро сборник „Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach. Zo slovanskej etnolingvistiky” съдържа изследвания на културните процеси в славянските езици, които са представени на международната интердисциплинарна конференция „Езикът и културата в славянските взаимоотношения”, проведена на 5–7 октомври 2016 г. в Братислава. Конференцията е част от проекта „Модел на съпоставително изследване на фрагмент от народната култура на български и словашки език”, разработван от словашкия Институт „Ян Станислав” и Института за български език към БАН. Сборникът излиза с логото на словашкия Институт „Ян Станислав” и Института за български език „Проф. Л. Андрейчин” към БАН, с български и словашки ISBN и със съдействието на Посолството на Република България в Словакия. В тази конференция освен учени от България и Словакия участват етнолингвисти от Полша, Русия, Беларус и Украйна. Ръководителят на проекта М. Китанова е съставител и редактор на сборника, а Секцията за етнолингвистика е съорганизатор на форума. Българските учени участват с пет публикации, които в голяма степен отразяват постиженията и разнообразните научни търсения в Софийския етнолингвистичен център. Те имат теоретичен и приложен характер: М. Китанова, „Домът в славянски и балкански контекст”, с. 19–31; М. Витанова, Проблеми при съставянето на „Етнолингвистичен речник на българската народна медицина” с. 75-80; П. Легурска: Лингвистичен анализ и етнолингвистика (с оглед на изработване на речници) с. 80 – 88; Калина Мичева-Пейчева, Светлата страна на тъмните сили, с. 25–32; Йоанна Кирилова, Метафори при названията на глухарчето (taraxacum) в славянските езици (по данните на ОЛА) с. 38-48.

Kniha Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach

Zo slovanskej etnolingvistiky

Monotematický súbor štúdií s názvom Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach (zo slovanskej etnolingvistiky) sa zameriava na výsledky slovanských etnolingvistických výskumov, ktoré vnímajú jazyk ako širší etnokultúrny fenomén v rámci dávno postulovaného vzťahu jazyka, tradičnej duchovnej kultúry (obrad, obyčaje, povera) a slovesného folklóru ako nerozlučiteľných a vzájomne podmienených zložiek identity každého spoločenstva spätého s hospodárskym, historicko-kultúrnym a duchovným prostredím. Takýto synchronno-diachronny a komparatívny výskum slovanských jazykov a kultúr vo vzťahu k európskemu kultúrnemu horizontu prináša dôležité výsledky o účasti Slovanov na kultúrnom formovaní európskeho historicko-kultúrneho a spoločenského prostredia. Výskum v rámci tohto vedeckovýskumného zamerania sa realizuje na teoretickej i praktickej úrovni v dvoch európskych etnolingvistických vedeckovýskumných centrách. Významnú rolu pri ich formovaní zohrala práve moskovská etnolingvistická škola akademika Nikitu I. Tolstého, ktorý zafinoval nielen základný metodologický diskurz výskumu, ale charakterizoval terminologické aspekty výskumu staršieho horizontu slovanskej duchovnej kultúry, ktoré sú dôležité pre poznanie symbolickosti jazyka a jeho kultúrneho kódu. Významnými sú aj výsledky lublinskej etnolingvistickej školy zameranej na kognitívny etnolingvistický výskum. Etnolingvistický výskum sa rozvíja v mnohých slovanských krajinách – v Bielorusku, v Srbsku, v Chorvátsku, na Ukrajine či v Bulharsku. Bádajúci sofijského centra etnolingvistických štúdií sa zameriavajú na etnolingvistiku ľudovej terminológie. Vznik týchto etnolingvistických centier umožňuje realizovať celý rad výskumov zameraných na staršie i mladšie vývinové etapy slovanskeho a európskeho kultúrneho horizontu. Slovenský etnolingvistický výskumný priestor sa doposiaľ nerealizoval takými systematickými výsledkami výskumov, ktoré by sa opierali o terénny výskum, zber a interpretáciu materiálu v jednotlivých okruhoch, či už ide o mytologický obraz sveta u Slovákov, ľudovú slovesnú kultúru, hospodársku, administratívno-právnu, konfesijnú terminológiu, kalendárnu a rodinnú obradovú tradíciu a pod. V Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV sa v roku 2017 začal realizovať projekt zameraný na systematizáciu etnografických, folklórnych a lingvistických prameňov potrebných pre výskum pramennej bázy, zameranej na obraz duchovnej kultúry Slovenska. Práve synchronno-diachronny výskum založený na skúmaní známeho mladšieho stavu jazyka a kultúry v porovnaní so staršími vývinovými obdobiami ponúka nové možnosti poznania kontinua slovenského jazyka a kultúrneho prostredia v karpatskom prostredí, ale aj v slovanskom i širšom európskeho priestore. Monotematický súbor štúdií Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach (zo slovanskej etnolingvistiky) prináša aktuálny prehľad slovenských, bulharských, ruských, ukrajinských, bieloruských a poľských slavistických výskumov, ktoré prezentujú najmä komparatívny výskum ľudovej terminológie a otázky spojené s výskumom jazykového obrazu sveta v slovanskej duchovnej kultúre. Autori jednotlivých štúdií prezentovali svoje výsledky v samostatnom tematickom bloku v rámci medzinárodnej interdisciplinárnej vedeckej konferencie s názvom Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach. Kliment Ochridský a jeho prínos pre slovanskú a európsku kultúru (k 1100. výročiu jeho smrti), ktorá sa uskutočnila v

dňoch 5.-7. októbra 2016 v spolupráci s Bulharskou akadémiou vied a Veľvyslanectvom Bulharskej republiky v Slovenskej republike. Výsledky etnolingvistických výskumov kultúrnych procesov v slovanskom historickom, jazykovom a kultúrno-spoločenskom kontexte predstavené na medzinárodnej vedeckej interdisciplinárnej konferencii i v tejto knižnej práci plne reflektujú skutočnosť, že slovanský kultúrny horizont, ktorý ovplyvňovali rozličné formanty kultúrneho a civilizačného vývinu, tvorí kontinuálnu súčasť európskej kultúry a civilizácie.